

The Application of Buddhist Dhamma Principles to Enhance the Roles and Duties of Subdistrict Headmen and Village Headmen in Nam Song Sub-district, Phayuha Khiri District, Nakhon Sawan Province

Pak Pakdeeod¹

Received: May 15, 2025

Revised: June 30, 2026

Accepted: June 30, 2026

Abstract

The objectives of this research article were 1) to study the level of roles and responsibilities of subdistrict headmen and village headmen in Nam Song Subdistrict, Phayuha Khiri District, Nakhon Sawan Province; 2) to study the relationship between Buddhist Dhamma principles and the roles and responsibilities of subdistrict headmen and village headmen in Nam Song Subdistrict, Phayuha Khiri District, Nakhon Sawan Province; and 3) to propose guidelines for applying Buddhist Dhamma principles to enhance the roles and responsibilities of subdistrict headmen and village headmen in Nam Song Subdistrict, Phayuha Khiri District, Nakhon Sawan Province. This research employed a mixed-methods approach. In the quantitative research, a questionnaire with a reliability coefficient of 0.914 was distributed to a sample of 372 people, and data was analyzed using descriptive statistics and Pearson correlation coefficient. For the qualitative research, in-depth interviews were conducted with purposively selected key informants, using descriptive content analysis. The research

¹ Uthai Thani Provincial Administrative Organization

Corresponding author, e-mail: i3epak@gmail.com Tel 084-8123555

findings revealed that 1) the overall level of the roles and responsibilities of subdistrict headmen and village headmen in Nam Song Subdistrict, Phayuha Khiri District, Nakhon Sawan Province based on Brahnavihara 4 was moderate ($\bar{X}$ = 3.36, S.D. = 0.70). The overall level of the roles and responsibilities of subdistrict headmen and village headmen in Nam Song Subdistrict, Phayuha Khiri District, Nakhon Sawan Province was also moderate ($\bar{X}$ = 3.17, S.D. = 0.76); 2) The relationship between Buddhist Dhamma principles and the roles and responsibilities of subdistrict headmen and village headmen showed a strong overall positive correlation (r = 0.712) and ; 3) guidelines for applying Buddhist Dhamma principles to enhance the roles and responsibilities of subdistrict headmen and village headmen in Nam Song Subdistrict, Phayuha Khiri District, Nakhon Sawan Province found that (1) subdistrict headmen and village headmen should sincerely care for and resolve the problems of the people; (2) good relations between community leaders and the people should be promoted; (3) people should be encouraged, praised, and shown compassion; (4) cooperation and acceptance should be built among stakeholders in the community; (5) people should be cared for and assisted equally and fairly; (6) peace, order, and security should be maintained in the community; and (7) unity and cooperation should be promoted for community development.

Keywords: Application, To Enhance the Roles and Responsibilities of Subdistrict Headmen and Village Headmen, Buddhist Dhamma Principles

การประยุกต์หลักพุทธธรรมเพื่อส่งเสริมบทบาทหน้าที่ของกำนันและผู้ใหญ่บ้านตำบล น้ำทรง อำเภอยะหริ่ง จังหวัดนครสวรรค์

ภาค ภาคีรอต¹

Received: May 15, 2025

Revised: June 30, 2026

Accepted: June 30, 2026

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาระดับบทบาทหน้าที่ของกำนันและผู้ใหญ่บ้านในตำบลน้ำทรง อำเภอยะหริ่ง จังหวัดนครสวรรค์ 2) ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างหลักพุทธธรรมกับบทบาทหน้าที่ของกำนันและผู้ใหญ่บ้านในตำบลน้ำทรง อำเภอยะหริ่ง จังหวัดนครสวรรค์ และ 3) เสนอแนวทางในการประยุกต์หลักพุทธธรรมเพื่อส่งเสริมบทบาทหน้าที่ของกำนันและผู้ใหญ่บ้านในตำบลน้ำทรง อำเภอยะหริ่ง จังหวัดนครสวรรค์ การวิจัยนี้เป็นการวิจัยแบบผสมวิธี ในการวิจัยเชิงปริมาณ แจกแบบสอบถามที่มีค่าความเชื่อมั่น 0.914 กับกลุ่มตัวอย่างจำนวน 372 คน และวิเคราะห์ข้อมูลด้วยสถิติเชิงพรรณนาและค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์เพียร์สัน ขณะที่การวิจัยเชิงคุณภาพทำการสัมภาษณ์เชิงลึกกับผู้ให้ข้อมูลสำคัญโดยเลือกแบบเจาะจง จำนวน 17 รูป/คน ใช้เทคนิคการวิเคราะห์เนื้อหาเชิงพรรณนา ผลการวิจัย พบว่า 1) ระดับบทบาทหน้าที่ของกำนันและผู้ใหญ่บ้านในตำบลน้ำทรง อำเภอยะหริ่ง จังหวัดนครสวรรค์ ตามหลักพรหมวิหาร 4 ภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X}$ = 3.36, S.D. = 0.70) ส่วนระดับบทบาทหน้าที่ของกำนันและผู้ใหญ่บ้านในตำบลน้ำทรง อำเภอยะหริ่ง จังหวัดนครสวรรค์ โดยภาพรวม อยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X}$ = 3.17, S.D. = 0.76) 2) ความสัมพันธ์ระหว่างหลักพุทธธรรมกับบทบาทหน้าที่ของกำนัน

¹ องค์การบริหารส่วนจังหวัดอุทัยธานี

Corresponding author, e-mail: i3epak@gmail.com Tel 084-8123555

และผู้ใหญ่บ้าน มีความสัมพันธ์ในลักษณะคล้ายตามกันเป็นคู่ ในภาพรวมอยู่ในระดับสูง ($r = 0.712$) และ 3) แนวทางในการประยุกต์หลักพุทธธรรมเพื่อส่งเสริมบทบาทหน้าที่ของกำนันและผู้ใหญ่บ้าน ตำบลน้ำทรง อำเภอพยุหะคีรี จังหวัดนครสวรรค์ พบว่า (1) กำนันและผู้ใหญ่บ้านควรดูแลและแก้ไขปัญหาของประชาชนอย่างจริงจัง (2) ควรส่งเสริมความสัมพันธ์อันดีระหว่างผู้นำชุมชนและประชาชน (3) ควรให้กำลังใจ ยกย่อง และแสดงความเมตตาต่อประชาชน (4) ควรสร้างความร่วมมือและการยอมรับระหว่างผู้เกี่ยวข้องในชุมชน (5) ควรให้การดูแลและช่วยเหลือประชาชนอย่างเท่าเทียมและเป็นธรรม (6) ควรดูแลรักษาความสงบเรียบร้อยและความปลอดภัยของชุมชน และ (7) ควรส่งเสริมความสามัคคีและความร่วมมือเพื่อพัฒนาชุมชน

คำสำคัญ: การประยุกต์, การส่งเสริมบทบาทหน้าที่ของกำนันและผู้ใหญ่บ้าน, หลักพุทธธรรม

บทนำ

การปกครองท้องถิ่นคือ การปกครองในตำบลและหมู่บ้าน เป็นการปกครองที่มีความใกล้ชิดกับราษฎรในการปฏิบัติงานตามกฎหมายและแนวนโยบายของรัฐ เป็นผู้ช่วยเหลือนายอำเภอ ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของราชการบริหารส่วนภูมิภาค โดยเฉพาะในการเป็นผู้ประสานงานระหว่างราชการส่วนภูมิภาคกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น การรักษาความสงบเรียบร้อย การป้องกันและแก้ไขปัญหากรณีต่างๆนอกจากนี้ยังทำหน้าที่เป็นคนกลางในการไกล่เกลี่ยประนีประนอมและจัดการระงับปัญหาความขัดแย้งในท้องถิ่น และยังมีฐานะเป็นตัวแทนของรัฐ ตัวแทนของราษฎรเกี่ยวกับเรื่องร้องทุกข์ความเดือดร้อนของราษฎรเพื่อนำเสนอต่อส่วนราชการ (บุญเกียรติ การะเวกพันธุ์ และคณะ, 2566) การจัดการปกครองอำเภอให้เป็นไปตามกฎหมายว่าด้วยการปกครองท้องถิ่น โดยนายอำเภอมีนักปกครองท้องถิ่นเป็นผู้ช่วยในการปฏิบัติงานในตำบลและหมู่บ้าน ได้แก่ กำนัน สารวัตรกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน และแพทย์ประจำตำบล (ราชกิจจานุเบกษา, 2457)

พระราชบัญญัติลักษณะปกครองท้องถิ่น พ.ศ. 2457 แก้ไขเพิ่มเติมถึงฉบับที่ 8 พ.ศ. 2557 บัญญัติว่า กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน แพทย์ประจำตำบล สารวัตรกำนัน ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน เป็นบุคคลในพื้นที่ที่มีความใกล้ชิดกับราษฎรในการปฏิบัติงานตามกฎหมายและแนวนโยบายของรัฐ เป็นผู้ช่วยเหลือนายอำเภอซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของราชการบริหารส่วนภูมิภาค มีบทบาทอำนาจหน้าที่ตาม

พระราชบัญญัตินี้ และเป็นผู้ประสานงานระหว่างราชการส่วนภูมิภาคกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น การรักษาความสงบเรียบร้อย การป้องกันและแก้ไขปัญหาคriminalต่าง ๆ นอกจากนี้ ยังทำหน้าที่เป็น คนกลางในการไกล่เกลี่ย ประนีประนอมและจัดการระงับปัญหาความขัดแย้งในท้องที่ และยังมี ฐานะเป็นตัวแทนของรัฐ ตัวแทนของราษฎรเกี่ยวกับเรื่องร้องทุกข์ ความเดือดร้อนของราษฎร เพื่อ นำเสนอต่อส่วนราชการ เพื่อให้คงมีตำแหน่งกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน แพทย์ประจำตำบล สารวัตรกำนัน ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้านในทุกตำบล หมู่บ้านต่อไป (ราชกิจจานุเบกษา, 2557) กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ถือเป็น บุคลากรที่มีบทบาทสำคัญยิ่งต่อผลสำเร็จของงานตามภารกิจของกระทรวงมหาดไทย โดยเฉพาะ อย่างยิ่ง งานด้านการปกครองท้องที่ การรักษาความสงบเรียบร้อย และการอำนวยความสะดวก เป็นธรรม ในระดับตำบล หมู่บ้าน และถือเป็นฟันเฟืองสำคัญในการปฏิบัติงานของราชการส่วนภูมิภาค เพื่อนำ ปัญหาความเดือดร้อนของประชาชนไปสู่การแก้ไขอย่างรวดเร็ว (อนุพงษ์ เผ่าจินดา, 2565)

ตำบลน้ำทรงตั้งอยู่ริมแม่น้ำเจ้าพระยา (ด้านฝั่งซ้ายของแม่น้ำ เจ้าพระยา) ห่างจากที่ว่าการอำเภอพยุหะคีรี ประมาณ 15 กิโลเมตร อยู่ห่างจากจังหวัดนครสวรรค์ประมาณ 35 กิโลเมตร ทิศเหนือติดกับตำบลยางขาว อำเภอพยุหะคีรี ทิศใต้ติดต่อกับตำบลหาดทอง อำเภอเมืองอุทัยธานี ทิศตะวันออกติดกับแม่น้ำเจ้าพระยา ทิศตะวันตกติดต่อกับตำบลเนินแจง อำเภอเมืองอุทัยธานี เขต การปกครองตำบลน้ำทรงแบ่งเขตการปกครองออกเป็น 11 หมู่บ้าน ได้แก่ หมู่ที่ 1 บ้านวัดใหม่ หมู่ที่ 2 บ้านวัดสำโรง หมู่ที่ 3 บ้านคลองโพธิ์ หมู่ที่ 4 บ้านบางเดื่อ หมู่ที่ 5 บ้านท่าแดง หมู่ที่ 6 บ้านแหลมยาง หมู่ที่ 7 บ้านสระเศรษฐี หมู่ที่ 8 บ้านหนองอีเต็ง หมู่ที่ 9 บ้านหนองคล่อ หมู่ที่ 10 บ้านหนองน้ำทรง และหมู่ที่ 11 บ้านหาดเจริญ ประชากรในพื้นที่ตำบลน้ำทรง อำเภอพยุหะคีรี จังหวัด นครสวรรค์ มีจำนวนประชากรทั้งสิ้น 6,181 คน ประชากรที่มีอายุ 18 ปีขึ้นไป มีจำนวน 5,180 คน และจำนวนหลังคาเรือน 2,037 หลังคาเรือน (องค์การบริหารส่วนตำบลน้ำทรง, 2565)

ในการปฏิบัติหน้าที่ของกำนันและผู้ใหญ่บ้านภายใต้บริบทการทำงานที่ใกล้ชิดกับ ประชาชน หลักพุทธธรรมที่จะช่วยนำพาให้เกิดความสำเร็จในการปฏิบัติหน้าที่ คือ พรหมวิหาร 4 ซึ่งเป็นธรรมปฏิบัติของผู้ที่ปกครองและการอยู่ร่วมกับผู้อื่น ประกอบด้วย เมตตา กรุณา มุทิตา อุเบกขา ในการส่งเสริมบทบาทหน้าที่ให้การดูแลช่วยเหลือ แก้ไขปัญหาความเดือดร้อนของราษฎรที่ อยู่ในการปกครองเพื่อนำไปสู่ความสงบเรียบร้อย และสามารถพัฒนาคุณภาพชีวิตของราษฎรได้ จากความสำคัญและปัญหาดังกล่าว ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษา เรื่อง การประยุกต์หลัก

พุทธธรรมเพื่อส่งเสริมบทบาทหน้าที่ของกำนันและผู้ใหญ่บ้านในตำบลน้ำทรง อำเภอยุหะคีรี จังหวัดนครสวรรค์ เพื่อทราบระดับบทบาทหน้าที่ของกำนันและผู้ใหญ่บ้านในตำบลน้ำทรง อีกทั้งความสัมพันธ์ระหว่างหลักพุทธธรรมกับบทบาทหน้าที่ของกำนันและผู้ใหญ่บ้านในตำบลน้ำทรง และแนวทางในการประยุกต์หลักพุทธธรรมเพื่อส่งเสริมบทบาทหน้าที่ของกำนันและผู้ใหญ่บ้านในตำบลน้ำทรง เพื่อนำไปเป็นแนวทางในการส่งเสริมบทบาทหน้าที่ของกำนันและผู้ใหญ่บ้านในตำบลน้ำทรง อำเภอยุหะคีรี จังหวัดนครสวรรค์ อันจะก่อให้เกิดประโยชน์ต่อราษฎรและท้องถิ่นต่อไป

วัตถุประสงค์

1. เพื่อศึกษาระดับบทบาทหน้าที่ของกำนันและผู้ใหญ่บ้านในตำบลน้ำทรง อำเภอยุหะคีรี จังหวัดนครสวรรค์
2. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างหลักพุทธธรรมกับบทบาทหน้าที่ของกำนันและผู้ใหญ่บ้านในตำบลน้ำทรง อำเภอยุหะคีรี จังหวัดนครสวรรค์
3. เพื่อเสนอแนวทางในการประยุกต์หลักพุทธธรรมเพื่อส่งเสริมบทบาทหน้าที่ของกำนันและผู้ใหญ่บ้านในตำบลน้ำทรง อำเภอยุหะคีรี จังหวัดนครสวรรค์

วิธีดำเนินการวิจัย

บทความวิจัยนี้เป็นการวิจัยแบบผสมวิธี (Mixed Method Research) ประกอบด้วย การวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) และการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) ดังนี้

1. การวิจัยเชิงปริมาณ เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสอบถาม (Questionnaire) แบ่งออกเป็น 4 ตอน ตอนที่ 1 แบบสอบถามเกี่ยวกับข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ตอนที่ 2 แบบสอบถามเกี่ยวกับระดับบทบาทหน้าที่ของกำนันและผู้ใหญ่บ้านในตำบลน้ำทรง อำเภอยุหะคีรี จังหวัดนครสวรรค์ ตามหลักพรหมวิหาร 4 ตอนที่ 3 แบบสอบถามเกี่ยวกับระดับบทบาทหน้าที่ของกำนันและผู้ใหญ่บ้านในตำบลน้ำทรง อำเภอยุหะคีรี จังหวัดนครสวรรค์ คำนวณได้ค่าความเชื่อมั่นของเครื่องมือเท่ากับ 0.914 กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ราษฎรในพื้นที่ตำบลน้ำทรง อำเภอยุหะคีรี จังหวัดนครสวรรค์ จำนวน 11 หมู่บ้าน ในพื้นที่ตำบลน้ำทรง อำเภอยุหะคีรี จังหวัดนครสวรรค์ ที่มีอายุตั้งแต่ 18 ปีขึ้นไป จำนวน 5,180 คน ได้กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 372 คน โดยใช้สูตรของ

Taro Yamane จากการสุ่มกลุ่มตัวอย่างแบบแบ่งชั้น และตอนที่ 4 แบบสอบถามเกี่ยวกับแนวทางในการประยุกต์หลักพุทธธรรมเพื่อส่งเสริมบทบาทหน้าที่ของกำนันและผู้ใหญ่บ้านใน ตำบลน้ำทรง อำเภอยะหริ่ง จังหวัดนครสวรรค์ ลักษณะแบบสอบถามเป็นแบบปลายเปิด

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่

1). สถิติเชิงพรรณนา (Descriptive Statistics) สำหรับอธิบายลักษณะทั่วไปของกลุ่มตัวอย่าง และพรรณนาถึงปัจจัยส่วนบุคคล สถิติที่ใช้คือ ค่าความถี่ (Frequency) ค่าร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย (Mean) และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) การวิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสอบถามปลายเปิด (Open ended Question) วิเคราะห์โดยใช้เทคนิคการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis Technique) ประกอบบริบท โดยการแจกแจงความถี่ของผู้ตอบคำถามปลายเปิด

2) สถิติเชิงอนุมาน (Inference Statistics) สำหรับทดสอบสมมติฐานเพื่อหาความสัมพันธ์ระหว่างหลักพุทธธรรม พรหมวิหาร 4 กับบทบาทหน้าที่ของกำนันและผู้ใหญ่บ้าน ตำบลน้ำทรง อำเภอยะหริ่ง จังหวัดนครสวรรค์ โดยวิเคราะห์การหาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน (Pearson's Product Moment Correlation Coefficient)

2. การวิจัยเชิงคุณภาพ โดยการสัมภาษณ์เชิงลึกผู้ให้ข้อมูลสำคัญ จำนวน 17 คน โดยมีการเลือกแบบเจาะจง แบ่งเป็น 7 กลุ่ม ประกอบด้วย 1) นักวิชาการด้านพระพุทธศาสนา จำนวน 2 รูป 2) ปกครองอำเภอ จำนวน 1 คน 3) ผู้นำท้องที่ จำนวน 5 คน 4) ฝ่ายผู้นำท้องถิ่น จำนวน 3 คน 5) นักวิชาการทางรัฐศาสตร์ จำนวน 2 คน 6) ปราชญ์ชาวบ้าน จำนวน 2 คน และ 7) ประชาชน จำนวน 2 คน แบบสัมภาษณ์แบ่งเป็น 2 ตอน ได้แก่ ตอนที่ 1 แบบสัมภาษณ์เกี่ยวกับข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสัมภาษณ์ และตอนที่ 2 สัมภาษณ์ความคิดเห็นเกี่ยวกับแนวทางในการประยุกต์หลักพุทธธรรมเพื่อส่งเสริมบทบาทหน้าที่ของกำนันและผู้ใหญ่บ้านในตำบลน้ำทรง อำเภอยะหริ่ง จังหวัดนครสวรรค์

การวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยวิเคราะห์โดยการนำข้อมูลจากการสัมภาษณ์มาบันทึกเป็นข้อความหรือถอดบันทึกเสียงเป็นข้อความมาจำแนกเป็นประเด็น และเรียบเรียงเฉพาะประเด็นที่เกี่ยวข้องกับการวิจัย วิเคราะห์ค่าให้สัมภาษณ์ของผู้ให้ข้อมูลสำคัญ สังเคราะห์ข้อมูลตามวัตถุประสงค์การวิจัย เพื่อหาความเชื่อมโยงความสัมพันธ์เชิงทฤษฎีและนำเสนอต่อไป

สรุปผลการวิจัย

1. ระดับบทบาทหน้าที่ของกำนันของกำนันและผู้ใหญ่บ้านในตำบลน้ำทรง อำเภอยะหริ่ง จังหวัดนครสวรรค์ ตามหลักพรหมวิหาร 4 โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 3.36$, S.D. = 0.70) เมื่อพิจารณารายด้านโดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ด้านเมตตา ($\bar{X} = 3.61$, S.D. = 0.65) รองลงมาด้านมุทิตา ($\bar{X} = 3.43$, S.D. = 0.74) ด้านกรุณา ($\bar{X} = 3.34$, S.D. = 0.71) และด้านอุเบกขา ($\bar{X} = 3.07$, S.D. = 0.72) ตามลำดับ ส่วนระดับบทบาทหน้าที่ของกำนันและผู้ใหญ่บ้านในตำบลน้ำทรง อำเภอยะหริ่ง จังหวัดนครสวรรค์ โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 3.17$, S.D. = 0.76) เมื่อพิจารณารายด้านโดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ด้านการปกครองราษฎร ($\bar{X} = 3.54$, S.D. = 0.71) รองลงมาด้านการอำนวยความสะดวกเป็นธรรม ($\bar{X} = 3.05$, S.D. = 0.81) และด้านการรักษาความสงบเรียบร้อย ($\bar{X} = 2.93$, S.D. = 0.78) ตามลำดับ

2. ความสัมพันธ์ระหว่างหลักพุทธธรรมกับบทบาทหน้าที่ของกำนันและผู้ใหญ่บ้านในตำบลน้ำทรง อำเภอยะหริ่ง จังหวัดนครสวรรค์ มีความสัมพันธ์ในทางบวกหรือความสัมพันธ์กันในลักษณะคล้ายตามกันเป็นคู่ โดยภาพรวม อยู่ในระดับสูง ($r = 0.712$) เมื่อพิจารณารายด้านโดยเรียงลำดับความสัมพันธ์จากมากไปหาน้อย คู่ของด้านเมตตากับด้านการปกครองราษฎรมีค่าความสัมพันธ์สูงสุด ($r = 0.839$) รองลงมา คู่ของด้านมุทิตากับด้านการปกครองราษฎรมีค่าความสัมพันธ์อยู่ที่ ($r = 0.800$) และ คู่ของด้านมุทิตากับด้านการรักษาความสงบเรียบร้อยมีค่าความสัมพันธ์ ($r = 0.263$) ตามลำดับ

3. แนวทางในการประยุกต์หลักพุทธธรรมเพื่อส่งเสริมบทบาทหน้าที่ของกำนันและผู้ใหญ่บ้านในตำบลน้ำทรงอำเภอยะหริ่ง จังหวัดนครสวรรค์ ได้แก่ 1) กำนันและผู้ใหญ่บ้านควรจะต้องดูแลแก้ไขปัญหาอย่างจริงจัง ส่งเสริมสภาพแวดล้อมความเป็นอยู่ที่ดี 2) เสริมสร้างความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน และประชาชนในชุมชน 3) มีการกล่าวคำยกย่อง ชื่นชม ยินดี สร้างขวัญและกำลังใจ ให้ความเมตตาและเอื้อเฟื้อต่อประชาชน 4) สร้างความสัมพันธ์และความร่วมมือให้เกิดขึ้นทำให้ประชาชนและผู้ร่วมงานเกิดการยอมรับ 5) ให้การดูแล ช่วยเหลือผู้ร่วมงานและประชาชนด้วยความเท่าเทียมและเป็นธรรม 6) ให้การสอดส่องดูแลรักษาความสงบสุข

เรียบง่ายเพื่อให้ประชาชนเกิดความมั่นคงปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน และ 7) ควรสร้างความสมานฉันท์ ความสามัคคี และความร่วมมือให้เกิดขึ้นในชุมชน

อภิปรายผลการวิจัย

1. ระดับบทบาทหน้าที่ของกำนันและผู้ใหญ่บ้านในตำบลน้ำทรง อำเภอพยุหะคีรี จังหวัดนครสวรรค์ ตามหลักพรหมวิหาร 4 โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X}$ = 3.05, S.D. = 0.72) ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากกำนันและผู้ใหญ่บ้านต้องปฏิบัติหน้าที่ภายใต้ระเบียบราชการและความคาดหวังของประชาชนที่หลากหลาย ทำให้การนำหลักเมตตา กรุณา มุติตา และอุเบกขา มาใช้ในการปฏิบัติงานแตกต่างกันตามบริบทของแต่ละสถานการณ์ ผลการวิจัยดังกล่าวสอดคล้องกับงานวิจัยของจิโรจน์ กิจศิลป์ชัย และคณะ (2567) ที่พบว่า การใช้หลักพรหมวิหารธรรมเพื่อส่งเสริมการบริหารงานของผู้บริหารเทศบาลตำบลรั้วใหญ่ อำเภอเมือง จังหวัดสุพรรณบุรี โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X}$ = 3.15, S.D. = 1.069) และระดับบทบาทหน้าที่ของกำนันและผู้ใหญ่บ้านในตำบลน้ำทรง อำเภอพยุหะคีรี จังหวัดนครสวรรค์ โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X}$ = 3.17, S.D. = 0.76) ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากกำนันและผู้ใหญ่บ้านต้องรับผิดชอบภารกิจที่หลากหลาย ทั้งด้านการปกครอง การพัฒนาชุมชน และการรักษาความสงบเรียบร้อย ภายใต้ข้อจำกัดด้านอำนาจหน้าที่ ทรัพยากร และความซับซ้อนของปัญหาสังคมในปัจจุบัน ส่งผลให้การปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง ผลการวิจัยดังกล่าวไม่สอดคล้องกับพระครูอุทิศปริยัติโสภณ (สุข สุ่มงคโล) และวัชรินทร์ ชาญศิลป์ (2567) ที่พบว่า การปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ของกำนัน ผู้ใหญ่บ้านที่ส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$ = 3.55, S.D. = 0.44)

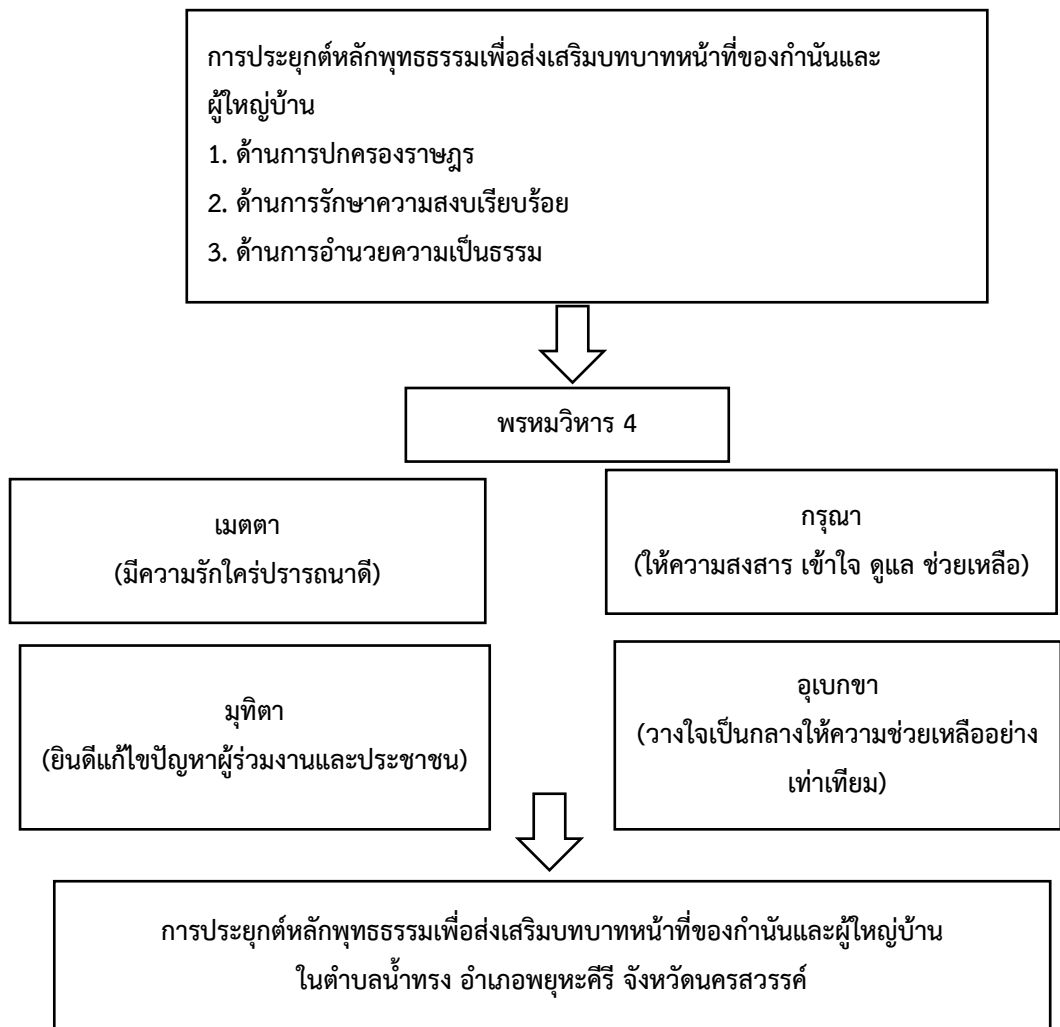
2. ความสัมพันธ์ระหว่างหลักพุทธธรรมกับบทบาทหน้าที่ของกำนันและผู้ใหญ่บ้านในตำบลน้ำทรง อำเภอพยุหะคีรี จังหวัดนครสวรรค์ พบว่า โดยภาพรวมมีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์อยู่ในระดับสูง (r = 0.712) ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากหลักพรหมวิหาร 4 เป็นหลักธรรมที่ส่งเสริมการปฏิบัติหน้าที่ของกำนันและผู้ใหญ่บ้านโดยตรง ทั้งในด้านการดูแลทุกข์สุขของประชาชน การสร้างความสัมพันธ์อันดีในชุมชน และการวางตนอย่างเป็นธรรม ส่งผลให้การยึดถือหลักธรรมดังกล่าวมีความสัมพันธ์กับการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ในระดับสูง ซึ่งไม่สอดคล้องกับงานวิจัยของจิโรจน์

กิจศิลป์ชัย และคณะ(2567) ที่พบว่า ความสัมพันธ์ระหว่างหลักพรหมวิหารธรรมกับการส่งเสริมการบริหารงานของผู้บริหารเทศบาลตำบลรั้วใหญ่ อำเภอเมือง จังหวัดสุพรรณบุรี มีความสัมพันธ์เชิงบวกในระดับต่ำมาก ($r = 0.277$)

3. แนวทางในการประยุกต์หลักพุทธธรรมเพื่อส่งเสริมบทบาทหน้าที่ของกำนันและผู้ใหญ่บ้านในตำบลน้ำทรง อำเภอพยุหะคีรี จังหวัดนครสวรรค์ พบว่า กำนันและผู้ใหญ่บ้านควรดูแลและแก้ไขปัญหาของประชาชนด้วยความจริงใจ ส่งเสริมคุณภาพชีวิตและสภาพแวดล้อมที่ดี สร้างความสัมพันธ์อันดีระหว่างผู้นำกับประชาชน มีการยกย่อง ชื่นชม และสร้างขวัญกำลังใจแก่ผู้ร่วมงานและประชาชน ตลอดจนปฏิบัติหน้าที่ด้วยความเมตตา เอื้อเฟื้อ และเป็นธรรม รวมทั้งดูแลรักษาความสงบเรียบร้อย ความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน และส่งเสริมความสามัคคีในชุมชน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของประทีป เหลืองทองคำ และสมภพ ระวังบุทซ์ (2564) ที่พบว่า ควรส่งเสริมให้กำนันและผู้ใหญ่บ้านปฏิบัติหน้าที่ด้วยความเมตตาและกรุณา มุ่งช่วยเหลือประชาชนอย่างทั่วถึง ส่งเสริมการมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชน และยึดหลักอุเบกขาในการบริหารงานด้วยความเป็นกลาง โปร่งใส และเป็นธรรม เพื่อประโยชน์สูงสุดของส่วนรวม

องค์ความรู้ใหม่

จากการวิจัยเป็นผลมาจากการศึกษา การประยุกต์หลักพุทธธรรมเพื่อส่งเสริมบทบาทหน้าที่ของกำนันและผู้ใหญ่บ้านในตำบลน้ำทรง อำเภอพยุหะคีรี จังหวัดนครสวรรค์ ผู้วิจัยสามารถสังเคราะห์ได้ดังนี้

ภาพที่ 1 องค์ความรู้ใหม่

องค์ความรู้ใหม่ การประยุกต์หลักพุทธธรรมเพื่อส่งเสริมบทบาทหน้าที่ของกำนันและผู้ใหญ่บ้าน คือ กำนันและผู้ใหญ่บ้านในฐานะที่มีบทบาทหน้าที่เป็นตัวแทนของรัฐ เป็นผู้นำของชุมชน และเป็นผู้แทนของประชาชนในตำบลและหมู่บ้าน จะต้องดูแลแก้ไขปัญหาอย่างจริงจัง ส่งเสริมสภาพแวดล้อมความเป็นอยู่ที่ดี เสริมสร้างความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน และประชาชนในชุมชน มีการกล่าวคำยกย่อง ชื่นชม ยินดี สร้างขวัญและกำลังใจ ให้ความเมตตาและ

เอื้อเพื่อต่อประชาชน ให้การดูแลแก้ไขปัญหาอย่างจริงจัง ส่งเสริมสภาพแวดล้อมและความเป็นอยู่ที่ดี สร้างความสัมพันธ์และร่วมมือให้เกิดขึ้นทำให้ประชาชนและผู้ร่วมงานเกิดการยอมรับ ให้การดูแล ช่วยเหลือผู้ร่วมงานและประชาชนด้วยความเท่าเทียมและเป็นธรรม ให้การสอดส่องดูแลรักษาความสงบสุขเรียบร้อยเพื่อทำให้ประชาชนเกิดความมั่นคงปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน สร้างความสามัคคี ความสามัคคี และความร่วมมือให้เกิดขึ้นในชุมชน

ข้อเสนอแนะ

จากผลการวิจัย ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะ ดังนี้

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1. กระทรวงมหาดไทย โดยกรมการปกครอง ควรกำหนดนโยบายและแนวทางการประเมินผลการปฏิบัติหน้าที่ของกำนันและผู้ใหญ่บ้าน โดยเปิดโอกาสให้ประชาชน องค์กรชุมชน และภาคส่วนที่เกี่ยวข้องเข้ามามีส่วนร่วมในการประเมินผลและตรวจสอบการปฏิบัติงาน เพื่อให้เกิดความโปร่งใสและสะท้อนผลการปฏิบัติงานที่สอดคล้องกับความต้องการของประชาชนในพื้นที่
2. กรมการปกครอง และที่ทำการปกครองจังหวัดหรืออำเภอ ควรกำหนดนโยบายให้มีการบรรจุรายละเอียดเกี่ยวกับบทบาทหน้าที่ของกำนันและผู้ใหญ่บ้านไว้ในแผนพัฒนาและแผนปฏิบัติการประจำปีอย่างชัดเจน เพื่อใช้เป็นกรอบในการปฏิบัติงาน การติดตาม และการประเมินผลการดำเนินงานอย่างเป็นระบบ
3. กรมการปกครอง ร่วมกับสถาบันการศึกษา หน่วยงานทางพระพุทธศาสนา และคณะสงฆ์ ควรกำหนดนโยบายส่งเสริมการพัฒนาศักยภาพกำนันและผู้ใหญ่บ้านตามหลักพรหมวิหาร 4 โดยจัดโครงการฝึกอบรมคุณธรรมจริยธรรม กิจกรรมทางพระพุทธศาสนา และการประยุกต์ใช้หลักธรรมในการปฏิบัติหน้าที่ เพื่อเสริมสร้างภาวะผู้นำ คุณธรรม และการปฏิบัติงานเพื่อประโยชน์ของประชาชนอย่างมีประสิทธิภาพ

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้ประโยชน์

1. กรมการปกครอง ที่ทำการปกครองจังหวัด และที่ทำการปกครองอำเภอ สามารถนำผลการวิจัยไปใช้ในการกำหนดมาตรการติดตาม ตรวจสอบ และประเมินผลการ

ปฏิบัติงานของกำนันและผู้ใหญ่บ้านอย่างต่อเนื่อง เพื่อยกระดับประสิทธิภาพการปฏิบัติงานและตอบสนองต่อความต้องการของประชาชนในพื้นที่ได้อย่างเหมาะสม

2. กรมการปกครอง สถาบันพัฒนาบุคลากรท้องถิ่น และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องสามารถนำผลการวิจัยไปใช้ในการจัดโครงการฝึกอบรมและพัฒนาศักยภาพกำนันและผู้ใหญ่บ้านตามหลักพรหมวิหาร 4 เพื่อเสริมสร้างคุณธรรม จริยธรรม และประสิทธิภาพในการปฏิบัติหน้าที่ให้สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงของสังคมและชุมชน

3. ที่ทำการปกครองอำเภอ องค์การปกครองส่วนท้องถิ่น และกำนันผู้ใหญ่บ้านสามารถนำผลการวิจัยไปใช้เป็นแนวทางในการสำรวจความคิดเห็นและความต้องการของประชาชนในพื้นที่เป็นประจำ เพื่อนำข้อมูลที่ได้มาปรับปรุงการปฏิบัติงาน การให้บริการประชาชน และการพัฒนาชุมชนให้สอดคล้องกับความคาดหวังของประชาชนมากยิ่งขึ้น

เอกสารอ้างอิง

- จิโรจน์ กิจศิลป์ชัย และคณะ. (2567). การประยุกต์ใช้หลักพรหมวิหารธรรมเพื่อส่งเสริมการบริหารงานของผู้บริหารเทศบาลตำบลรั้วใหญ่ อำเภอเมือง จังหวัดสุพรรณบุรี. *วารสารนวัตกรรมการจัดการศึกษาและการวิจัย*, 6(6), 1451-1462.
- บุญเกียรติ การะเวกพันธุ์ และคณะ. (2566). พระราชบัญญัติลักษณะการปกครองท้องที่ พ.ศ. 2457. เข้าถึงได้จาก http://wiki.kpi.ac.th/index.php?title=พระราชบัญญัติลักษณะการปกครองท้องที่_พ.ศ._2457#cite_note-8
- ประทีป เหลืองทองคำ และสมภพ ระวังทุกข์ (2564). บทบาทของกำนันและผู้ใหญ่บ้าน อำเภอนครชัยศรี จังหวัดนครปฐมกับบทบาทปฏิบัติหน้าที่ตามหลักพรหมวิหาร 4. *วารสารบัณฑิตศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย*, 19(1), 263-273.
- พระครูอุปกิตปริยัติโสภณ (สุข สุ่มงคโล) และวัชรินทร์ ชาญศิลป์. (2567). พุทธธรรมาภิบาลเพื่อส่งเสริมการปกครองท้องที่ในจังหวัดอุทัยธานี. *วารสารพุทธนวัตกรรมการจัดการ*, 7(1), 25-37.
- พระราชบัญญัติลักษณะการปกครองท้องที่ (ฉบับที่ 8) พ.ศ. 2557. (2557, 30 กรกฎาคม). *ราชกิจจานุเบกษา*. เล่ม 131, ตอนพิเศษ 143 ง, หน้า 37-43.

พระราชบัญญัติลักษณะปกครองท้องที่ พุทธศักราช 2457. (2457, 17 กรกฎาคม). ราชกิจจานุเบกษา. เล่ม 31, ตอนที่ 229, หน้า 274-321.

องค์การบริหารส่วนตำบลน้ำทรง. (2565).สภาพทั่วไป. เข้าถึงได้จาก www.namsong.go.th/condition.php

อนุพงษ์ เฝ้าจินดา, พลเอก. (2564). มท.1 มอบสารวันกำนันผู้ใหญ่บ้านเนชั่นสุดสัปดาห์. เข้าถึงได้จาก <https://www.thaijobsgov.com/jobs/310388>